

Opbygning af en god klasse "kultur"

Alle børn har ret til at have en god start, som gør dem klar til et godt skoleforløb.

Af Jens Molzen

Jensmolzen@mail.dk

- Pædagog og afspændingspædagog.
- Arbejdet med frigørende pædagogik på fritidshjem.
- Boet og arbejdet i plejekollektiv.
- Arbejde 18 år på behandlingshjem og lign, har her arbejdet med afspændingsforløb, arbejdet med børnegruppens indbyrdes sociale forhold, samt undervist børn, der har lidt nederlag i det danske skolesystem.
- Arbejdet 11 år som børnehaveklasseleder.
- Udviklet en metode der øger de sociale kompetencer i børnegrupper og det enkelte individ.
- Udviklet (videre udviklet) en metode, som giver alle børn forudsætninger for at bryde læsekoden på kort tid (ca. 1½ mdr.).
- Foredragsholder og underviser i "Opbyg en god og konstruktiv klassekultur", "Bryd læsekoden på 1½ måned, nu også for drenge" og "Teambuilding gennem rollespil".

Man kan generelt sige at der er to ting, der er forudsætningen for at et barn får et godt skoleforløb:

1. At barnet har det godt socialt med kammeraterne, i en klasse der fungerer godt.
2. At barnet er godt fagligt funderet, og her er betydningen af at

være en god læser altafgørende, da læsning og skrivning er gennemgående i alle fag.

Så når jeg i børnehaveklassen laver min årsplan, er det disse to ting, som er det gennemgående og bærende i hele forløbet.

For at alle børnene bliver bedst muligt fagligt funderet, arbejder jeg med et 4 måneders forløb, med forlæsnings sproglig opmærksomhed.

Metoden er en videreudvikling af Jørgen Frosts "Sproglege, praktisk del", hvor der er kommet flere emner ind, og hvor metoden sikrer at alle kommer helt med og bliver klar til at bryde læsekoden af sig selv. Når børnene slutter dette forløb, bryder de alle læsekoden af sig selv, og går i gang med selv at læse bøger og skrive historier.

Dette er en anden artikel, og ikke noget jeg kommer videre ind på her. Men for at alle i en klasse skal have faglig succes, er det alt afgørende at børnene har det godt socialt sammen, at der er en god klassekultur, samt at børnene er gode til at samarbejde. Forestil dig selv sidde til et lærermøde, og høre om den nye overskomst betydning for den kommende fagfordelingsprocedure, imens du ved, at du efter mødet skal op til inspektøren og tale om nogle samarbejdsproblemer med en nær

kollega. Hvor meget får du hørt af det der foregår på mødet? De fleste voksne vil kun høre små bidder hist og her, og resten af tiden vil deres følelser lægge fuldt beslag på dem. Det er faktisk sådan nogle af vores elever har det i klassen. De har så meget som er svært for dem socialt. Deres overskud til at forstå beskeder og bruge det der sker fagligt, kan ofte blive begrænset af det de tumler med følelsesmæssigt. Det kan så meget nemt gå hen og blive en dårlig spiral, for så får de sværere ved at få sejre i strukturen i børnehaveklassen og i det faglige der sker og så bliver de endnu mere fyldt med følelser, der blokerer deres evne til at få succes.

At få klassen til at fungere socialt, og få den enkelte elev til at fungere optimalt socialt i klassen, er en altafgørende forudsætning for læring for den enkelte, og for læringsmiljøet i klassen.

Børn der har det dårligt socialt i klassen, kan ikke indlære optimalt. Ofte er det desværre sådan, at de børn, der har det svært socialt i klassen, ofte også er de børn, der f.eks. ikke har fået forudsætningerne for sproglig opmærksomhed opbygget hjemmefra, og derfor ofte er de børn, der har det ekstra svært fagligt. Så sociale problemer i klassen rammer ofte de børn, der har ekstra brug for overskud til at overskue indlæring og livet, meget hårdt.

Det er essentielt at der i skolen laves forløb, der hjælper gruppen og barnet til at fungere optimalt socialt, allerede fra børnehaveklassen. Skolen er i dag de fleste børns primære og næsten eneste forpligtende sociale berøringsflade med andre børn. De går til mange ting, bruger meget tid foran computere og DVD/fjernsyn; men deres sociale bærende kontakter, er i dag meget relateret til skolen (SFO, legeaftaler i fritiden, leg i skolen m.m.).

I børnehaveklassen arbejder jeg med de sociale færdigheder hele året i et planlagt forløb, som der bruges meget tid på, men som også har et "fagligt" indhold.

Forløbet er planlagt sådan at det sikres, at jeg når rundt om alle relationerne og alle børns måde at agere i gruppen på.

Der arbejdes meget med, at børnene selv skal finde frem til løsninger på de sociale udfordringer, de kommer igennem i forløbene. Når f.eks. to børn har svært ved en opgave, der kræver samarbejde, så må vi som voksne ikke gå ind og hjælpe dem med at finde en løsning. Vi skal sørge for at opgaven ligger inden for et område, hvor det er muligt for børnene, at opnå succes omkring samarbejdsprocessen. Vi skal vise dem at vi godt kan se, at de sidder med et problem, men at vi tror på at de kan løse det.

F.eks: To piger, som begge vil bestemme, skal tegne en fælles-tegning. Den ene vil tegne heste, imens den anden vil tegne Barbie dukker. Ingen af dem vil give sig. Det er svært for voksne ikke at sige "Hvorfor tegner I ikke bare en Barbie, der ridder på en hest?". Her må vi ikke komme med forslag!! Så løser de ikke opgaven selv. Børnene vil efter et stykke tid, selv finde en løsning, om ikke den, den voksne havde svært ved ikke at sige, så en løsning, der er bedre, fordi de selv har fundet den.

Når de to piger kommer op, bliver de rost for at de fandt frem til en

Heine, Mads Emil og Phillip skiftes til at læse for hinanden.

løsning trods deres vanskeligheder. Det var dem, der havde den sværeste opgave, på grund af deres relationer. Derfor var det også dem der i fællesskab gjorde det største og flotteste arbejde (de bliver stolte af deres fælles indsats).

Sørg altid for at opgaverne med samarbejde, virkelig er samarbejdsopgaver. I ovenstående tegneopgave, skal partnerne bytte plads hvert 5. minut, ellers ville de to piger bare have lavet en usynlig streg der delte papiret op i to tegninger.

Et årsforløb omkring opbygning af en god klassekultur og gode sociale relationer består overordnet af:

1. Ca. 1 måned hvor børnene lærer praktiske regler og lære at rette sig efter dem, så de når frem til succes i at det kan de godt.
2. Godt ½ mdr. med endagspartnere, hvor alle piger bliver partner med alle piger en dag (ditto for drengene).
3. Godt 6 mdr. med alm. partnere, hvor alle bliver partnere med alle.
4. 2 gange 5 dage med teambuilding gennem rollespil, hvor børnene skal arbejde sammen i større grupper.
5. Afslutnings projekt.

Indlæring af praktiske regler

Mange børn kommer i dag i skolen uden at kunne høre/rette sig efter kollektive beskeder, de er vant til at diskutere alt, og vant til at sætte sig selv først.

I dag er det mere det med "fordelagtige måder at agere i større grupper", så det bliver med succes for både den enkelte og gruppen, der er de kompetencer, vi skal hjælpe børnene med at blive bedre til.

I dag er forældres omgangsform i forhold til børn også ændret. De inddrager børn i mange beslutninger, før de udviklingsmæssigt er klar til det. Forældrene diskuterer med meget små børn, børnene lokkes ofte til at gøre noget, i stedet for at få at vide hvad de skal. Børn "trues" uden konsekvenser (f.eks. "hvis du ikke kommer nu så....").

Det er ikke fordi forældrene, ikke vil børnene det bedste, en af faktorerne kan være, at forældre og børn ikke har så meget tid sammen.

Laver man regnestykket "Vågentid" minus 2 gange arbejdstid, minus 2 gange transport, minus børns fritidsaktiviteter, minus forældre aktiviteter (løb, badminton osv.), minus børns tid ved computer, minus

Kaya tjekker at Amalies tyggegummi er placeret rigtigt i den mundmotoriske øvelse.

- børns tid ved TV og DVD, minus forældres tid ved computer/mobiltlf./TV, så er der ikke meget tilbage til socialt samvær, hvor børn kan lære og arbejde med deres sociale relationer. Sætter man så de tal ind, som man læser i forskellige undersøgelser (omkring børns tidsforbrug ved computere/TV/DVD/spilleconsoler osv.), så er der slet ikke meget tid tilbage.

Børneverdenen har ikke længere den indbyrdes socialt opdragende virkning, som for 20-30 år siden, da børn fra 5 år op til 14 år legede sammen i større grupper. Her lærte børnene at indordne sig, tage ansvar og at styre og tage beslutninger. Dette gør, at mange børn kommer i skole med andre sociale adfærdsmønstre, end de gjorde for 20-30 år siden. Skolen forventer i dag stadig, at børnene skal have de samme sociale kundskaber, som de i dag ofte ikke har haft mulighed for at lære.

Det er ofte børn, der på lærerværelset bliver beskrevet som umulige, frække, besværlige, tarvelige mm. Vi skal altså starte med at give børnene rammer, hvor de kan få suc-

ces. Vi skal lære dem at agere i et fællesskab, før vi kan begynde at forlange, at de skal fungere selvstændigt i et fællesskab.

Vi må ikke lave "aftaler" med en klasse der ikke fungerer. Det er bare at lægge ansvaret for klassens sociale funktions niveau over på børnene (de "gode"), fordi læreren ikke magter det.

Jeg arbejder på at børnene skal lære at fungere i et demokratisk fællesskab. Jeg arbejder først med at de skal have de rigtige forudsætninger for at kunne det.

Lige som med alt andet vi skal lære børnene, så skal vi starte med det på et niveau, hvor der er reel mulighed for succes.

Vi må starte med bitte små rammer, hvor der er udfordringer i opgaven, men hvor vi kan se og følge at børnene udvikler sig i rigtig retning.

Barnet skal have succes og ende med at have den gode adfærd implementeret, så barnet er klar til at gå videre med nye sociale udfordringer og indlæring.

Indledende periode

Jeg bestemmer alt i klassen, dominerer totalt, når jeg starter i en ny klasse/gruppe. Jeg giver børnene meget små rammer, hvor alle børnene har reel mulighed for at agere med succes.

Eksempel: I frikvartererne må børnene kun være på et lille område, hvor jeg har fuldstændigt overblik over hvad børnene laver. Jeg observere adfærd, og ser at alle nu også overholder de regler, jeg har bestemt. Jeg hjælper dem, der har behov for det.

Når så børnegruppen kan det, udvider jeg rammerne, så de får nye udfordringer. På samme måde, som man gør med al anden indlæring.

Jeg opøver i denne periode nogle praktiske færdigheder, som er gavnlige at kunne, for at klassen skal fungere (Hvordan flytter man

sin stol? Hvad skal man have klar når man starter? Hvad skal man gøre, hvis men bliver nødt til at forstyrre? osv.).

Ting som virker indlysende, men som mange børn har svært ved i dag.

Alt dette skal ske i et tempo, så alle har mulighed for at opnå succes. Børn, der har svært ved at gøre og huske det, hjælpes og anerkendes /roses for de mindste fremskridt. For hvad vi som voksne synes er en nem ting at gøre, kan være meget svært for nogle børn, der ikke er vant til det.

En del børn, har behov for at prøve grænserne af. De har behov for at se, om jeg virkelig er til at stole på omkring de rammer jeg udstikker. Børn der før har kunnet forhandle sig igennem, eller bare brudt rammerne uden at der er sket noget, skal lære et nyt og mere socialt acceptabelt adfærdsmønster.

Mange børn har ofte mødt primære voksne, som ikke har kunnet agere troværdigt overfor de regler, som de voksne selv udstikker til børnene. Hvem har ikke hørt forældre sige, "Vi går nu, tag nu din taske" og så set forældrene stå og vente på, at det passer barnet at komme, og når de så endelig går, så bærer forældrene jakken og tasken for barnet. Hvem har ikke hørt en pædagog råbe "I må ikke løbe på gangen", og ikke gøre noget, når børnene løber videre.

Denne periode varer normalt ½-1 måned, hvis den køres 100% og med respekt for børnene.

"Starts" partnerordning

Denne partnerordning har til formål, at alle børnene får nogle sociale relationer hurtigt. Dette er vigtigt for de børn, der kommer og ikke kender andre børn i forvejen.

Det er også vigtigt for at de børn der kommer i større grupper, ikke bliver fastlåst i deres relationer og samværmønstre.

Tillidsøvelse. Stå op på skammelen og hold om din partners fødder.

Og endelig er ordningen rigtig god til, at børnehaveklasselederen hurtigt får et overblik over børnenes sociale og modenhedsmæssige resurser.

Hver dreng er sammen med en anden dreng fra kl. 8.00 til vi har spist. De må ikke snakke eller have kontakt med andre børn i det tidsrum. Næste dag får de to drenge en ny dreng som partner, indtil alle drengene har været sammen med alle drengene en dag. Det er på samme måde med pigerne. Jeg har valgt at de kun skal være sammen med alle af deres eget køn, da jeg anser at de kontakter ofte er de vigtigste i starten. Alle kommer sammen med alle, i næste partnerordning.

Gå ind i labyrinten, fra hver jeres indgang og find hinanden.

Hver partnerpar laver følgende på en dag:

1. Tillidsøvelser. Det kan være at de skal stå på to skamler og så hjælpe hinanden med at bytte plads, eller som på billedet, røre hinanden på fødderne.
2. Siddende massage. Man sidder på en skammel og giver sin

partner foran massage, bagefter er det den andens tur.

3. En faglig opgave, der kræver samarbejde. Det kan være at finde hinanden i en labyrint (se billede).
4. Leger sammen i 10-frikvarteret. Her må de ikke lege/snakke med andre, og jeg skal kunne se at de er sammen.
5. Lege/spille/tegne sammen. Blive enige om hvad de vil og hvordan. De må ikke kontakte eller lege sammen med andre.
6. Spiser sammen med partneren.
7. Fortæller partneren, hvad der har været godt at lave sammen med partneren oppe hos mig.
8. Giver farvel kram.

Til slut, når de har snakket sammen om hvad deres partner var god til, så giver de hinanden en kram.

Når alle drengene har været sammen med alle drengene en dag (ditto pigerne), har de fået knyttet nogle gode forbindelser at bygge videre på, og er blevet introduceret til det at samarbejde. Dette tager 2-3 uger. Jeg har et godt indblik i hvem der har det svært. Jeg er allerede i gang med at give dem måder at få succes på omkring socialt samvær.

"Rigtige" partnere

Denne partner ordning, er den der kører det meste af året og dermed er med til at præge formen, der arbejdes på i børnehaveklassen.

Her er et barn sammen med et andet barn ca. en uge, indtil alle har været partnere med alle.

Hvad vil du tegne her, som jeg kan rime på? Opgave, hvor børnene skal arbejde sammen omkring noget fagligt.

Her er børnene ikke sammen hele tiden, men de er sammen i bestemte aktiviteter i løbet af "ugen":

- De hilser på deres nye partner.
- De har ca. 3 opgaver, hvor de sammen skal beskæftige sig med faglige ting. Dette skal ske i samarbejde. Den voksne må ikke blande sig, hjælpe eller lignende, men anerkende børnene og sige at de tror på dem. (Ja, nogle har det svært her, men når de kommer igennem, og selv har klaret det sammen, klappes der af dem, og de er stolte kommet videre i fællesskab).

Få bolden fra den ene ske over på den anden, hænderne skal være på ryggen.

Børnene giver hinanden massage.

- • De skal lave fysiske samarbejdsøvelser/tillidsøvelser sammen. Det kan f.eks. være: En bold på en ske, der holdes i munden, skal fra den ene ske til den anden (se billede), eller byg et tårn af kaplaklodser, I må kun røre klodserne med den tændstik I hver har i hånden!
- De masserer hinanden liggende (se billede). Jeg guider dem gennem massage forløbet, det er kun på ryggen, arme og nakke. Det starter med at børnene ruller med en bold, så klapper de ryggen igennem, så laver de langsomme rundbevægelser m.m. I løbet af året øges tætheden af massagen.
- De får ridset op, hvad de har lavet med deres partner i forløbet og laver en tegning af hvad de syntes deres partner var særlig god til. De kommer så op med partneren, og fortæller, hvad der skal stå under tegningen. Så bliver det skrevet med lydering. (fra februar skriver de selv, fra marts droppes tegningen, og de skriver selv en hel side til deres partner). De bytter partnertegning, så hver får en bog om sig selv, fra deres partnere.
- De ender med at give hinanden knus, og jeg hører om, hvad de fortsat kunne lave sammen.

Gennem dette "rigtige" partnerforløb, får alle børnene et godt forhold til hinanden, de bliver rigtig gode til at arbejde godt sammen (kan beskæftige sig med faglige udfordringer i lang tid), og starten til en god klassekultur er grundlagt.

Lille Louise er ikke længere bange for store stærke Brian, men har fundet ud af at han bare har store bevægelser, men er helt fin. Store stærke Brian, har fundet ud af at lille Louise faktisk kan en masse, som han kan trække på.

Dette giver en tryk og god stemning i klassen, hvilket er forudsætningen for at alle kan have en reel mulighed for at lære/indlære.

Det er godt med en mobbeplan på en skole, men dette er langt bedre. Det er en plan for at få en god klassekultur med et godt socialt sammenhold og dermed forhindre mobning. Mobning er blevet en by i Rusland.

Børnene har fået et godt sammenhold. Børn med sociale problemer i hjemmet får et fristed, hvor de kan fungere (i bedste fald påvirker det hjemmet, at deres barn får succes i klassen, fagligt som socialt).

Teambuilding gennem rollespil

Det magiske edderkoppespind, løft alle eleverne igennem uden at de rører spindet, og læg dem forsigtigt ned på den anden side.

Nu kan børnene arbejde sammen to og to.

Nu kommer de 2 uger ud i skoven, hvor de skal samarbejde i større grupper (½ klasse sammen). Hver dag trækkes der lod om grupperne, der skal arbejde sammen.

Det magiske træ, tegn en kridtstreg med det hellige kridt, så højt oppe som muligt.

Gruppen skal løse opgaverne selv, de kan købe hjælp, men skal være enige om det. Gruppens samarbejde bliver observeret, og efter hver opgave evalueret. I starten evaluerer vi voksne ud fra vores observationer, senere er det børnene selv, der evaluerer deres proces omkring opgaven.

Når en opgave er evalueret, og en har erfaret at der var en bedre måde at indgå i samarbejdet på, så er det meget vigtigt at det efterfølgende belønnes når barnet lever op til det.

F.eks: Børnene skal bygge en hule af snor og presenning, det går godt i starten, men til slut hænger den ned i midten. Regnvandet samles der, og det er svært at sidde i hulen. Det barn, der leder/er initiativtageren, prøver på alle mulige måder at løse problemet, men det går ikke. Resten af gruppen, vil gerne købe hjælp af troldmanden, men lederen vil ikke. "Leder"-barnet skal erfare i evalueringen, at hun er god til at lede og finde på, men at det også

er vigtigt at lytte til de andre. Ved næste samarbejdsudfordring, er det meget vigtigt, at der bliver lagt mærke til om hun nu også lytter og belønne det. Hun skal mærker fordelene i denne adfærd. På denne måde arbejdes der gennem leg og samarbejdsopgaver med børnene, så de får udviklet deres kompetencer i samspillet med gruppen. Det er vigtigt at hjælpe en ledertype til at blive en god ledertype, og en inspirator til at komme frem osv. Der løses 2-4 opgaver hver dag. Et andet eksempel på en opgave kan være: Hent dødens vand hos heksen i åen, og kom det op i kopperne, der står foran jeres lejr, så troldeene ikke kan komme ind. Husk i dør selv, hvis I kommer tæt på vandet.

Øvelsen udføres ved at vandet hentes i en colaflaske, som bæres i 4 to meter lange snore. Når det skal op i kopperne, har børnene to 2 meter lange gaffelgrene, til at tippe fla-

sken, så vandet kommer ned i kopperne.

Samarbejdet evalueres bagefter, hvordan valgte I hold? Hvad gjorde I da det var svært? osv.

Alt sammen laves, så alle får sejre. Skulle et barn have svært ved det i denne øvelse og blive gal på de andre, så er det vigtigt at se og belønne det, når barnet prøver at give mere konstruktiv kritik i næste udfordring.

Ja det kunne jeg fortælle længe om. Det er her børnene lærer at arbejde konstruktiv sammen i større grupper.

Slut projekt

Børnene slutter årsforløbet af med selv at digte et teaterstykke, selv skrive det, selv male kulisser, og ender med at være alene om at opføre et teaterstykke på 35-40 minutter. De er 20-26 børn alene bag tæppet, sørger selv for at skifte ku-

lisser, sende skuespillere ind og ud. Nu, og først nu, er de klar til at lave aftaler, om hvordan det skal være i klassen.

Det er synd og tarveligt, at lave aftaler med en klasse, før alle børn er klar til det, og det er en lang og spændende vej at gøre dem klar til det.

Dette giver et godt socialt mønster i klassen, med hjælp til at få alle til at fungere maksimalt socialt i klassen. Det giver også, at børnene er gode til at arbejde sammen i indlæringen.

Der bliver skabt en klassekultur og et sammenhold, der har en positiv effekt lang tid efter, at de har forladt børnehaveklassen.

Nu kan læreren lave vigtige aldersvarende aftaler med klassen, nu er klassen klar til at fungere med demokrati, nu er klassen og de enkelte elever klar til at begynde at tage ansvar for, hvad der sker og hvad de lærer.

Vanillascreening til børn i 0. klasse

En individuel logopædisk screening, som omfatter de væsentligste områder inden for børns sproglige udvikling: sproglig opmærksomhed, sprogforståelse, sprogbrug, tale, stemmebrug mm.

kr 490,-

Læsevanskeligheder og selvværd

At begynde i skolen er for barnet, at begynde at læse. At opdage at de andre kan, men jeg kan ikke, er et hårdt slag.

kr 98,-

Ordklapper

Med denne lille Ordklapper, får eleverne undervisning i det, som læsning i virkeligheden handler om – koblingen mellem lyd og bogstav – og får en mening ud af det. Vejledning på nettet.

1 stk kr 34,-
4 stk kr 108,-

Tag med på fisketur

Fiskesættet udfordrer og træner både fantasi og motorik, når børnene balancerer på sten, klatrer på klipper eller springer fra ø til ø for at komme tæt på og fange de spændende fisk.

kr 630,-

Special-pædagogisk forlag

Birk Centerpark 32 · 7400 Herning
Tlf 97 12 84 33 · forlag@spf-herning.dk

PRISER EXCL MOMS

LÆS MERE OM MATERIALERNE PÅ WWW.SPF-HERNING.DK